

Szegedi Tudományegyetem
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Angol Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

**A kritikai műveltség gyakorlatainak diskurzusai:
Mikroetnográfiai esettanumány a Párizsi Öngazgató
Középiskola (LAP) gyakorlatairól**

Doktori értekezés magyar nyelvű összefoglalás

Mehdi Galiere

Témavezető: Dr. Barát Erzsébet

Szeged

2021

A *Lycée Autogéré de Paris* (LAP, Párizsi Öngazgató Középiskola) pedagógiai gyakorlatáról készült esettanulmányom célja annak feltárása, hogy egy középiskola, amely a kritikus és demokratikus pedagógiai gyakorlatok alkalmazását vallja, hogyan (és milyen mértékben) képes hegémóniaellenes oktatási diskurzusokat és társadalmi gyakorlatokat kialakítani.

Disszertációmban először a hegémónikus diskurzus és egy lehetséges hegémóniaellenes diskurzus dialektikus kapcsolatát tekintem Antonio Gramsci és Michel Foucault hatalmi elméletein keresztül, amelyek lehetővé teszik az uralom és az emancipáció közötti ellentmondás megértését, amely ellentmondás jellemző a társadalmi intézményekre, így az oktatásra is. A hatalmi elméleteknek az oktatás kontextusában való alkalmazásához megvizsgálom Basil Bernstein pedagógiai diskurzuselméletének jellemzőit a neoliberalis kapitalizmus jellegzetes kontextusában. Kifejtem az egyes pedagógiai modellek és az általuk legitimált pedagógiai identitások kapcsolatát a *Lycée Autogéré de Paris* sajátosságainak tágabb kontextusban való vizsgálata céljából. Elemzésemben a Fairclough (2003; 2010), Kreisberg (1992) és Krzyżanowski (2011) által kidolgozott módszertani kategóriákat használom, amelyek a (pedagógiai) diskurzus és az etnográfia kritikai megközelítése metszéspontjában állnak.

Elemzésem alapvető kutatási kérdései a következők: (1) A LAP pedagógiai gyakorlatai a társadalmi egyenlőtlenségek újatermelését vagy megkérdőjelezését segítik-e elő, azaz milyen mértékben állnak ellen a neoliberalizmus logikájának az iskola pedagógiai interakciói és mindennapi gyakorlata; (2) Milyen identitások alakulnak ki a LAP pedagógiai gyakorlatában; kik és milyen célból, mely identitásokat legitimálják, stigmatizálják vagy bátorítják. Más szóval azt vizsgálom, hogy a pedagógiai diskurzus megkérdőjelezi-e (és ha igen, milyen mértékben) az állam hivatalos pedagógia diskurzusában domináns identitásokat. Az adatok triangulációján keresztül megmutatom, hogy piacorientált, elnyomó pedagógiai modellek domináns reprezentációi, gyakorlatai és identitásai gyengülnek az LAP-ban, és hogy a tudástermelés és a tanulás felszabadító gyakorlatának kollektív szempontjai érvényesülnek. Elemzésemben az iskola egyes aktorjainak hangja mögött meghúzódó okokra összpontosítottam, azonban további kutatásokra lenne szükség ahhoz, hogy megértsük mások hallgatásának vagy elhallgattatásának okait.

A limitáció ellenére elemzésem megmutatta, hogy az LAP egy olyan intézmény, amely képes elősegíteni a hegémóniaellenes reprezentációkat és identitásokat azzal, hogy kollektív döntéshozatali gyakorlatokat épít, és részben azzal, hogy a szolidaritás jegyében részt vesz különféle iskolán kívüli, a társadalmi igazságosságért folytatott tevékenységekben.